

FİKİRLER

CİLT: 2

15 İKİNCİ KÂNUN 1930

SAYI: 48

Çocukbahçesi ne dir?

Musahabe

İstanbulun muhtelif yerlerinde Çocukbahçeleri açılacağı gazetelerde okuduğum zaman sevindim, aynı zamanda düşündüm:

Çocukbahçelerinden ne anlaşılıyor?.. İlk hatıra gelen bu ismin ve Almancası olan Kindergarten isminin ilham ettiği manadır. Bu manaya göre Çocukbahçesi hem mektep hem de bahçedir. Yani bahçeli mektep demektir. Bu anlayış doğru olsaydı bazı yerlerde bir mektep yapıp ona bir de bahçe ilâve etmek yeterdi... Halbuki bu anlayış sakattır: Çocukbahçesi fikrini ilk defa düşünen insan Alman terbiyecisi Fro-

ebel, dir. Froebel Kindergarten tabiriyle alelade bahçeli mektepten başka bir şey düşünüyordu. Froebel çocuğu bir fidan farzediyor, mürebbiyi bu fidanı yetiştirecek olan bahçıvan farzediyor, mektebi de bu fidanın büyümesine ve bu bahçıvanın bakımına müsait bir muhit olarak tasavvur ediyordu. Froebelin kafasında mektep ne bir bina ne de bir tarla idi, bu sadece çocuğun, yani insan fidanının neşvünemasına müsait olan manevi, ahlâkî şartların heyeti mecmuası idi. Böyle anlaşıldığına göre Çocukbahçeleri, bahçeli mektepler değil, belki maddi

ve manevi delâletile sıhhi mekteplerdir. Bu gibi terbiye müesseseleri yalnız toprak ve arsa satın alınarak değil, fakat çocuğun maddi ve manevi neşvünema şartları tetkik edilerek kurulabilir. Yirmi sendenberi bu mektepleri yapmağa çalışıyoruz. Doğrudan doğruya tekniğine vaziyet etmediğimizden beceremiyoruz!.. Şimdi garip bir suâl: Çocukbahçelerinde bahçe lâzım değildir?!. Lâzım, fakat müessesenin temeli olduğundan değil, mevzuubahs neşvünema şartlarından biri olduğu için...

İstanbul darülfünunu
müderrislerinden

İsmail Hakkı

Usulde Geniş Mes'eleler

Bir muallimin muvaffakiyeti için üç şart koşarlar:

- 1) Meslek aşkı.
- 2) Umumi malûmat.
- 3) Mesleki malûmat.

Meslek aşkı derin ise, diğer ikisi o aşktan doğabilir.

Bizim gibi hayatının geçit devresinde bulunan milletler için en mühim işlerden biri: böyle üç başı pek sağlam bir muallim ordusu yetiştirmektir. Yeni hayat telekkisini, vatan ve milletin ancak (iş ve tesanüt) ile yükseleceği zihniyetini en hücre yerlere birer meşale halinde götürecek olanlar ancak muallimlerdir. Ne yapup yapmalı, muallimliği cazip bir hale sokup en güzide gençleri daha vasi mikyasta maarif mesleğine cezbedebilmeliyiz.

Şüphe yok ki muallimlik, yalnız ders vermek değildir. Muallim, bulunduğu münakaayı, en geniş mikyasta tenvir eden bir güneştir.

Hatta mektebin içindeki işi bile, dar manada olan (mesleki malûmat) dan çok daha geniş esaslar ister.

Meselâ: Hesap dersinin usulü tedrisini pek iyi bilen ve sınıfta usule riayet ederek o dersi veren muallim, bununla, işini tam eda etmiş sayılmaz. Yani matlup olan, sadece o mevzuu kavratmak değildir.

Bundan başka şunları temin etmekte lâzımdır:

- 1) Talebeye, o mevzuu, o dersi sevdirmek.
- 2) Dikkatlarını mevzu üstünde tutabilmek.
- 3) Mevzu ve ders hakkında çocukların kendilerine

olan itimadını kaybettirmemek.

- 4) O dersin usulleriyle muhakeme etmeği verebilmek.
- 5) O ders vasıtasile çocuğun umumi ehliyet ve istidadını artırabilmek.

Bunları biraz izah edelim: Okudulan herhangi bir ilim, çocuklara sevdirmiş ise bu suretle aynı zamanda onun (ceht) kabiliyetini inkişaf ettirmiş oluruz. Aksi takdirde yavaş yavaş söndürürüzki öyle tedrisatın faydası pek meşhûktür. Ama zararı muhakkaktır.

Herhangi bir derse muhabbet, çocukların dikkatlarını da artırır. Esasen dersler, bir gaye değil, bir vasıta. Asıl gaye: Çocukların kabiliyet ve istidatlarını yükseltmektir.

Çocuklar o ders karşısında « pek güç, biz yapamayacağız » gibi bir şey his ederek kendilerine itimatlarını kaybetmemelidirler. Bu his, hasıl

olunca çocuk, nasıl olsa anlamayacağım, diye tenbelliğe vurur.

Görüyoruzki muallimliğin dar kısmından başka geniş cephesi var. Ve geniş cephesi, dar kısmından çok daha güç.

Bir ilim hakkında malûmatı olmak ve o ilmin dar manada usulü tedrisini bilmek kâfi değildir. Bu arzettiğimiz noktaları da temin etmekle dirki hakiki muvaffakiyet temin edilebilir. Anglosakson terbiyecileri bunlara (tedris usulünün geniş mes'eleleri) namını vermekteler. Kolombiya darülfünununun muallimler kolleji profesörlerinden (Kil Patrick) (Usulün temelleri) adında pek meşhur eserinin mühim kısmını bu (geniş mes'elelere) hasretmiştir.

İzmir kız muallim mektebi
Usul muallimi

M. Rahmi

ÜMİT ÇEŞMESİ

- Asım İsmet - e

Tunç tasları sıktım ve kemirdim: hani suu... suu!
Lâneeee!.. kurudun sen de demek eeeey koca çeşme!
Ööööfl!.. öf, bu çölün her yanı leştir, kokuyor, bak,
Yollarda bıraktın beni heeey, koca çeşme!

Yangın akıyor karşıda sessiz derelerden,
Samlar[*] geçiyor şimdiki delik hançerelerden,
Suus!s. suus, bana bahsetme uzak meşcerelerden,
Artık yanacak kalmadı bir şey,koca çeşme!

ORHAN RAHMI

(*) Samyeli

Çocuklarda telkine sürüklenme

Zamanımızda ruhdan, ruhun maverasından, ulumu sirriyeden, mucizevi hadiselerden çok bahsediliyor.

Bir gün belki mektep tahtesşuurun bu esrarengiz sahasına ait keşiflerden istifade edecektir.

Bu gün, ilim sahasında artık tanınmış ve her zaman tekrar edilmiş olsa bile suna'î uyku esnasındaki ipnotizme telekkilerinden terbiye lehine bir netice çıkarmak mümkün değildir.

Doktor (Liébaut) ipnotizme vasıtasile mekteplerde tenbelliği tedavi ettiğini iddia etmişti. Fakat evvelâ bu tedavinin neticesi pek az devam etti, saniyen üzerinde tecrübe yapılan mevzu gitikçe daha ziyade (Asabi) olmağa başladı.

Bu gün ise ipnotizme telkinleri doktor kilinklerinin hududunu aşamamaktadır.

Uyku halini bertaraf, fakat uyanık iken (Ruhun telkine sürüklenmesi) pek sık vaki ve alışılmış bir hadise olduğu halde nazari dikkati celp etmemiştir.

(Telkin kabiliyeti) ni nasıl tarif edebiliriz? Doktor (Bernheim) e göre bu bir fizyolojik hasedir, dimağın bir fikri aldıktan sonra onu file tahvil etmek kabiliyetidir. Bu tarife göre bizde herhangi bir sözle, kuraetle veya harici dahili bir ihsasla

uyanmış her fikir bir (telkin) olacak demektir.

Doktor ve mürebbilerin bir çoğu bu tarifi haddinden fazla geniş buluyorlar ve (telkin) tabirini « akıl da yerleşmesine sebep olacak bir ispat ve mantiki delil olmaksızın herhangi bir kanaat veya fikrin tesiri altında kalmak » ifadesine hasrediyorlar.

Zira malûmdurki; telkin altında kalan tahkika, tarif ve ispata ihtiyaç göstermesizin « inanmak için » inanır.

Bu haleti ruhiye bazan bedende herhangi bir nüfuz ve tesir icra etmeyerek yalnız (iliyat) ı mutazarrır eder. Bu gibi insanlar önünde doktorların inanmış tavurları, bir hadiseyi ret veya kabul-leri, hatta yalnız mevcudiyetleri bile tesir hususunda yazdıkları reçeteler yerine geçer. Binaenaleyh (ipnotizme ile telkin) haricinde (tıbbi — terbiyevi, pedagojik mediko) müesseselerdeki gayri tabii çocuklara tatbik edilen bir (ruhi tedavi) usulü ayrıca inkişaf etmektedir.

Tıbbın haricinde (telkine sürüklenme) büyük bir rol oynamaktadır. Çünkü gerek başkalarının bizim üzerimize yaptıkları, gerekse bizzat kendi kendimize yaptığımız telkinler her vakit, her yerde görülmektedir. Bunun için her mürebbi sınıfta meşhur rak-

kas tecrübesini yapabilir. [1]

Bundan başka cinnet ve muhtelif hastalıklar merakının, korkunun, cemiyet muhitindeki raklâmin, modanın ve bilhassa « şifahi telkin » in ruhi sirayetleki daimi tecellileri herkesin malumudur.

Bir hadisenin mevcudiyetini biz, mütemadiyen tekrar etmekle o hadiseyi yaratabiliriz. « Paskal »

Paskal: « İnsan başkasının, yahut kendinin telkini ile ahmaklığına bile inanmak mecburiyetile haledilmiştir. » diyor.

« Telkine sürüklenme » nin bu kadar şumulu sebebiledirki « terbiye telkine istinat elmedir. », « terbiye; muntazam, makul telkinlerin heyeti mecuasıdır. », « terbiye kabiliyeti, telkin kabiliyeti demektir. » gibi iddialar yapılmıştır.

Acaba bu düsturları bir hakikat olarak kabul edebilir miyiz?

Ruhiyatçı « Binet » mekteplilerde « telkine sürüklenme » kabiliyetini telkik etmiştir. « Binet » in telkin esnasında bilhassa « razım fikirler » e dair tecrübeleri

Bu tecrübe şundan ibarettir: Çocuğun gözleri bağlı olduğu halde ucunda ağır bir cisim bağlanan bir rakkası ipinden tutar. Çocuk zihnen sağdan sola bir hareket yaparsa bu fikrin vücuda bir telkin yaparak bu fark hareketin rakkasada sirayet ettiği görülür. Zihnen soldan sağa hareket farzedildiği takdirde rakkasın ağırlığıda soldan sağa dönmeğe başlar.

muhakkak görünüyor.

Bu tecrübeyi sade bir surette tekrar edelim:

Binet çocuklara uzunlukları muntazam bir nispette gittikçe artan birer milimetre uzunluğunda « 12 » ufki hat kösteriyor. Fakat bu « 12 » hattan « 6, 8, 10, 12 » incilerin tulleri tamamen kendilerinden evvelkilere müsavidir. Binet bu dört hatta « aldatıcı hatlar », yahut « tuzak çizgiler » diyor.

Basari hafızalarının neticelerini emniyetle tespit ettirmek için « Binet » çocukları birden on ikinciye kadar her gördükleri hattı defterlerine istinsah etmeğe davet ediyor. Bu tecrübe esnasında çocukların halların telkinine kapılması sebebiyle dikkatin kollarını bağlayan ve onu hareketten meneden bir « nazım fikir » teşekkül ediyor. Bunun tesirile « aldatıcı yahut tuzak çizgiler » kendilerine tekaddüm edenlerden daima daha uzun görünüyor.

Herkeste mevcut olmakla beraber « telkine sürüklenme » nin ferde göre değiştiği muhakkaktır. Diğer taraftan bu kabiliyet alelumum çocuklarla gençlerde büyüklere nazaran daha ziyadedir.

« Binet » nin ve diğer ruhiyatçıların muhtelif tecrübeleri neticesi anlaşıldığı, « telkine sürüklenmiş ruhun halinde şuur silinmekte, dikkatin hareketini köstekleyen asabi bir teşevvüş rol oynamaktadır. » Şu halde « telkine sürüklenme », « terbiye edilme kabiliyeti » nin müradifi değil, belki « tam bir

teslimiyet ve itaat » in müradifidir. « Telkine sürüklenme » istidadında olan fikirlerini sistematize edemez, kendi kendine hakim olamaz, bir kelime ile « iradi dikkat » ini kullanamaz.

Bilhassa: dikkatsiz, dalgın çocukların; kararsız, hayali, hasta veya haleti nezide bulunan kimselerin hayâl ve fikirlerine süratle ve çepe verebilir, fiillerini süratle tayin edebiliriz.

« Telkine sürüklenme » kabiliyeti demek, kör körüne intibalar almak, çabuk inanmak ve « münfail » olmak istidadı demektir.

« İman ve itikadın marazileşmesi » demek olduğu içindir ki, mürebbi için telkine istidat bir « yardım » değil, belki aşılması müşkül bir « mani » dir.

Talebelerimizin « düşünmeden teslim olmak » kelimeleriyle hulâsa ettiğimiz bu safderun haleti ruhiyeleriyle mücadele edelim. Bu gibi çocukların vaziyetlerinde daima şu ifade okunur:

« İşte kendimizi size teslim ettik. Ne derseniz, onu Kuranın bir ayeti gibi kabul ediyoruz. (Hakiki) ile (şüpheli) yi ayırmak kudretinden mahrumuz. (Mümkün) ile (muhtemel) i ayırmanın gafiliyiz. O halde hemen neye inanmak mecburiyetinde isek biran evvel onları bize bildiriniz ki çabucak ezberleyiverelim. »

Mürebbinin vazifesi bu « bebeklik haleti ruhiyesi » ile bu « idraki visayet altında bulunduran marazilik » le da-

ima mücadele etmek değil midir?

« Telkine sürüklenme » kabiliyeti demek, daima bir az körü körüne (tedrip) demek, akli selimden uzaklaşmak, şahsiyeti zayıflatmak demektir.

Bizim yüksek emelimiz ise mükemmel bir devletin vatandaşlarını yetiştirmektir. Buda bizzat tefekküre muktedir, reyini beyan edebilir, kendini nizam ve kaide altına alabilir adam yetiştirmek demektir.

Demokrasiyi tahakkuk ettirmek için ilk mekteplerle orta mektepler, liseler birer « akıl terbiyesi müesseseleri » olmak mecburiyetindedirler. Bu hedef yalnız insanî liyakatımız icabı değil, amelî menfaatimiz iktizasıdır.

İnanamadıkları, anlayamadıkları fikir ve kaidelerden çocukların ne kadar süratle uzaklaştıklarını hepimiz biliriz. İnsan ruhu haps edilemez ki « zihni esaret » mümkün olsun. Dışarıdan zorla verilen her fikir tesirsiz, akım kalmağa mahkumdur.

Mekteplerimizde « akıl terbiyesi » sini tahakkuk ettirmek lâzım geldiğini söyledik. Fakat buda her nevi azamet-kârane iddialardan uzak olmalıdır. Zira « mutlakiyet » bizim alemimiz değildir.

Bununla beraber en kâmil filozoflar bile tamamen kendi istiklalleriyle hareket etmiş değillerdir. Bunlar kendi zihni kudretlerini istimal etmişler, fakat itiyatlarının

ve çok defada muhittlerinin telkini altında kalmışlardır.

Biz ne bütün kıymeti yalnız ameli hayatta gören bir (Prağmatist) nede din ilminin simyakerlerinden olmalıyız. Fakat kendimizi şuurlu bir (telkinin) kıymetli menabilinden de mahrum bırakmamalıyız. Sınıflarımızda vuzuhla gören, doğru ile yanlış seçebilen, rehberlerinin iyi tesirleri ile arkadaşlarının fena telkinlerini muvazene edebilen bir eskârı umumiyenin süratle teşekkülünü arzu etmeliyiz. Bütün gayret ve ihtimamlarımızı ferdin vicdanında her gün tazyikini gösterecek olan bu vicdanı içtimainin teşkiline hasretmeliyiz.

Roso: « (ben) leri (bizler) yapar, müşkülâtı tedricen arttırarak talebelerimizi nefislerine itimat edecek surette hazırlamalıyız. Mektepte bu meyanda musiki, muhtelif bayramlar, sınıfları tezyin, duvarlara asılacak hakimane sözler; bu bütün akılâne « telkin malzemesi » ruh ve kalbin evsafını çiçeklendirecek « havayi nesimi » yi yaratır. » diyor.

Mektepte her şeyde müallimin misâl oluşu, onun usulü ve fedakârlığı bütün bunların fevkinde kudretli ve daimi bir « telkin » vasıtasıdır. İyi bir mürebbi etrafındakilere güneş gibi bol ve müessir ışıklar saçarak, iyi bir mürebbi temiz ruhları teshir eder ve senelerce bu ruhlarda akisler yaparak hükümler çıkarır. O kadarki talebeler sözlerinden ziyade

faziletlerinin gayri kasti tesir ve telkinlerle ölünceye kadar mürebbilerine sadakatlerini muhafaza ederler.

Görülüyorki, biz şahsiyetin inkişafında akli ve mantıki bir iknaa lüzüm görmiyen « telkine sürüklenme » usulünü bir terbiye vasıtası olarak kabul etmeyoruz. « Tedris » « telkine sürüklenme » binaenaleyh talebelerin şahsiyetlerini silmeğe çalışmak manasını ifade etmesin. Mürebbinin kudreti talebenin « keenlem yekün » lüğünü intaç etmesin. Mürebbinin iktidar ve iliminden gelen telkin kabiliyeti talebenin bir az daha « orijinalite - ibdai-lik » den uzaklaşma neticesine varmasın!..

Şahsi efalimizin talebemiz

Sahilde

Umit kadar derindi gene denizin kalbi,
Dalğalar sıra, sıra derebeyleri gibi.
Bir yetim hüznü çöküp garip gönlüme gene
Bilmem hangi hislerle daldım sonsuz engine.
Geçti hatıralarım gözümde birer, birer:
Çılgın kahkahalarla hümmalı iniltiler.
Sevgiler, sevgililer gülüp oynayan yarlar,
Bağrı şen nagmelerle çın çın öten diyarlar.
Bir yanda yıldız dolu bir ilkbahar gecesini,
Ötede düne hasret bir ölüm düşüncesini.
Şimdi hızsalsa bile bağrımdan fırtınalar
O mühayyel günlerin bende halâ sihri var.

Düşündüm: O günümde bu günüm kadar ne?
Serseri bir kaç yıldız aktı sonsuz engine..

Mazhar Fehmi

Yeni mektep

3

Yeni mektepte gayeler:

Yeni mektebin terbiye sisteminde ilk ve en mühim nokta kontrolün zıttı olan serbestidir. Çocuğa uzuvlerini serbest ve kolaylıkla hareket fırsatı bahşedilirse fikir ve düşüncesi de seyyal bir mecraya sevk edilir. Mektep âleminde inkılâp olalıdan beri müfredat programlarında, idare ve inzibat işlerinde ve sınıf mefruşatında oldukça büyük değişiklikler olmuştur. Programları muhite tetabuk ettirmeden takip ve elde edilen malûmatı tetkik ve tahkik etmeden taklit usulleri artık maziye gömülmüştür. Asri mekteplerde talebeye her hususta serbest hareket edebilmeleri için müsaade edilir. Odada dolaş-

dikkatlerini alınacak bilgilere tevcih etmek, onlara kendi kabiliyetlerini istimal ettirmek manasında olan rehberliği az yapıyoruz.

« Çocuklarla bir hoca gibi değil bu manada hareket eden bir « rehber » gibi konuş. Ekseriya sual sor, ve muhtelif yollardan giderek çocuklara « illeti külliye: Raison universelle »yi bizzat kavrayabilecek bir kabiliyet ver. Başka tedrisat yolu yoktur. »

Bunlar Malirânın en doğru sözleridir.

Ahmet Hikmet

mak, bir arkadaşı ile görüşmek icabında muvakkaten harice çıkmakta telebe vâsi salâhiyeti haizdir. Yalnız her talebenin hareketinde hiç bir arkadaşını taciz etmemesi ve e'fâlinde daima faideli iş görmesi şarttır. Bu noktalara riayet edilirse mekteplerde kuru ve sıkıcı gürültüye meydan vermeden serbest — intizam temin edilebilir.

Yeni mektepte sınıflardaki talebenin adedi on ilâ yirmi-dir.

« Süalli—cevaplı » tedrisata artık tesadüf edilmemeğe başlanmıştır. Derslerin mahiyeti umumi konfrans şeklinde olup fertlere serbest mübadeleli efkâr ve faaliyet zemini hazırlanmaktadır. Çocuk sun'î tesir ve nüfuzdan kurtarılarak meziyetlerini izhar etmeğe ve tabii bir surette inkişafa fırsat verilmiştir. Mektebin umumi hayatında meslâ programları tanzim, idareye ait işlerde, gezintiler tertibinde, sergi ve temsil ve inzibat mes'elelerinde ve diğer hususatta çocukların da fikri sorulmalı ve rızası alınmalıdır.

Çocuklar, doğrudan doğruya alâkadar oldukları bütün bu işlerle yakından münasebette bulunmalıdırlar. Mektep dahilinde talebeden mürekkep mes'ul ve salâhiyetli bir hey'etin mevcudiyeti, o mü-

nevver muhitte Demokrasinin varlığını gösterir. Çocuklar kendi âlemlerinde, kendilerinin de bir rolü olup atılan hatvelerden ve elde edilecek neticelerden mes'uliyet hissetmelidir. Her talebeye becerikliliğine göre mektep işlerinde bazı mes'uliyetler verilmeli. Meydana gelen işlerde bu suretle çocuklara bir hisse ayrılmış olur. Bu vesile ile çocuklar mektebi benimserler. Neticeden müteessir olacakları için yanlış hareketten içtinap ederler. Mes'uliyet hissi onların samimiyet ve alâkasını temin eder. İşte bu suretle çocuklar daha küçüktün Demok-rasi ile sıkı münasebette bulunup serbestiye alışırlar. Hiç kimseyi taciz etmeden serbest çalışa bilen ifade ve beyan kuvvetlerine mahreç bulan genç ruhların hakiki ihtiyaçları tezahür eder. Onların alâkalarını kışfetmek, ve her çocuğu kül halinde tanımak terbiyede pek nazik ve mühim noktadır.

Varlık hareket, hareket varlık demektir. Müsmir olabilmek için kat'iyen faaliyete lüzum vardır. Sükut ve tazyik birer kelime ile ifade edilen ve ekseriya iyi neticeler vermeyen menfi vasıtalarlardır. Muhavere, münakaşa, ve ameliyata hareket katarak ve ruh vererek muayyen bir

(Jean Maar) dan

Felsefeciler karşısında:

Yeni bir filozof (Bergson) ve felsefesi

— 2 —

Geçen makalemizde bahsedilen (Lamartin) in (AKŞAM) unvanlı şiri:

AKŞAM

*Akşamın bin bir hüznü taşıyan gözlerinde
Geceyi müjdeleyen bin matem ağlaşıyor.
Ben bu tenha yerlerde kayalar üzerinde
Benliğim semaların boşluğunda yaşıyor.*

*Ay ufuktan kendini boşluklara atıyor:
Sahhar yıldız yırtarak bu siyah kefenleri;
Ayağımın altında çiğnenen çemenleri
Esrarlı ışıyla yer yer beyazlatıyor..*

*Bu karanlık yapraklı kayın ağacından ben
Dalların raşesini yakından ısıtırken;
Denilecek gibidir mezarlar etrafında
Bir gölgenin sessizce uçuşu duyuluyor.*

*Birden bire semadan kopmuş beyaz bir gece
Yıldızın ziyası; Alçalarak gizlice
Sakit alnum üstünde kayıyor. Ve hafifce
Kapanan gözlerime dokunmağa geliyor.*

*Ey ziya küresinin ezeli akisleri!
Ey lâtif ziyâ. Bilmem benden ne istiyorsun?
Aydınlatmak içinmi gönlümdeki sisleri
Benliğime iniyor, gönlüme geliyorsun?.*

*Alemlerin ilâhî, anlaşılmaz sırrını
Bana ifşa içinmi iniyorsun ey ziya?
Eezada gizli kalmış bu bilinmez sırları
Size gün anlatacak ve hatırlatacak ya?..*

*Esrarengiz bir zekâ seni bedbahtlarımı
Hitabettiriyor? Sen onların üzerinde
— Gecenin bu korkulu ve ıssız bir yerinde —
Parlamayamı geldin ümit ziyası gibi?*

hedeye doğru canlı adımlarla ilerleyen bir muallim çocuklarını inkişaf ve tekâmüle doğru ahenktar bir surette sevk ediyor demektir. Tedriste bu en büyük intizam ve muvaffakiyettir. Eski terbiyede işin kolay tarafına gidilmişti. Müstebit mektepciler talebeye istedikleri şekil ve edayı verebilmek için tekdır, ceza, hatta falakaya müracaat ederlerdi. Bu hiç bir zaman ıslah ve terakki yolu değildir; bilakis talebeye daima birisinin nezaret ve mürakabesi altında harkete geçmek itiyadını aşılır. Bu suretle yetişen bir kimse hayatta kendi başına hiç bir şeye teşebbüs edüp müstakillen hiç bir işi başaramaz. Diğer cihetten düşüncesinde, hareketinde müstakil yetişen bir kimsenin hayatta müteşebbis, hür ve muvaffak olacağı aşîkârdır.

Çocuklarımızın bitmek bilmeyen suallerine muvafık cevaplar vererek onların öğrenmek ihtiyaçlarını tatmin bize düşen en büyük vazifedir.

Gençlerin yorulmak bilmeyen hareketleri nihayetsiz istıcvap ve tecessüsleri tabii görülmelidir. Mukaddes vazife can ve başla atılan her muallim gençliğin hak ve arzularını tanıdıktan sonra gayeyi görebilmiş demektir.

Ali Kemâl

Newyork Darülfünunu
Mezunlarından

İstikbali göstermek içinmi geliyorsun
Sana yalvaran yorgun ve ümitsiz bir kalbe?
Ey ilâhî şûle sen bitmeye mahkum günün
Yoksa şafakımısın? Arza yükseliyorsun?

Kalbim senin o munis şûlende parıldıyor.
Meçhul heyecanlara, hislere düşünüyorum;
Dünyadan göçenleri şimdi düşünüyorum.
Ey tatlı ziya acap onların ruhumusun?

Belki de bu bahtiyar garip ölü ruhları
Ormanların üstünde böylece kayıyorlar..
Kendimi hissederim onlara daha yakın
Suretlerine girüp o fani mahlukların.

Ah ey aziz gölgeler, geliniz hep böylece!
Siz ki kalabalıktan; gürültülerden uzaktı.
Geliniz ey gölgeler geliniz siz her gece
Engin hayallerime karışmak emelile..

Geliniz ey gölgeler bu feryadın sesinel..
Fecirden sonra düşen bir gece çiği gibi
Bitkin olan ruhumun karanlık sinesine
Selâmet getiriniz, saadet getiriniz.

Geliniz! Fakat şimdi ufkun kenarlarından
Mahzun bir eda ile yükseliyor bulutlar;
Yavaş yavaş o tatlı şuleyi örtüyorlar
Ve her şey karanlıkta artık nihan oluyor..

1 — Lamartin' in bu şiirindeki mısralarında şe'niyete iştirak cehtinin neticelerini görüyoruz. Şe'niyete iştirak, ruhun inbisatı ve zekâyâ doğru yayılarak natıkayı harikulâde kuvvetlendiren hayatın coşmasıdır. Bu kuvvet şairin ruhundan dışarı taşıyor ve ziya huzmelerini şahsileştirmek ve ona âlemlerin ilâhî seddini, semada gizlenmiş meçhûlâtı kendisine ifşa ettirmek için şairde şiddetli bir meylân husule getiriyor. Hayatın bu taşkın ruhu, semaları ruhlarla dolduruyor, onları

mezarlar üzerinde gezdiriyor ve nihayet engin hayâllerine karıştırıyor. Lamartin'in gerek bu şiirinde ve gerekse buna mümasil diğer eş'arında şahsileştirmek kudretini görüyoruz. Fakat bu tamamen şe'ni sünuhattan değildir.

Lamartin de hissiyat her ne kadar çok kuvvetli isede, ezminei iptidaiyedeki şairlerin yaratıcı kudretine sahip değildir. Vaktile mevcutların eski şairler üzerinde husule getirdikleri coşkun hissiyat o derece şiddetli idi ki bunu hasıl eden

mevcut derhal şair tarafından şahsileştiriliyor ve ilâhileştiriliyordu.

« Prodigiosa ve teran mendacia votum »[1]

Bundan başka, vaktile insanlarda hurafata karşı o derece kuvvetli bir itikat vardı ki bunları tashih ve defetmek ellerinden gelmiyordu. Onlar tek ve şahsileştirilmiş olan âlemlerin bir halik ve nazımına iman ederlerdi ve bu tarzda mutekit olan kavimler, eşya ve diğer mevcudatla şe'ni iştirakler temin etmiş ve onların lisanını anlamış bulunuyorlardı.

« Coeli gloriam Dei et Opera manuuum ejus annuntiot firmamentum Dies diei eructat verbus et non noeti indicat scientiam. Non sunt lopuelae, nepue sermones quorum non audiantur vocis eroum. »[2]

Beni İsrail peygamberleri, hayvanları, nebatları, yıldızları, denizleri, nehirleri ve dağları ilâhlaşdırmıyorlardı. Yalnız onları tek bir Allahın şe'nine kasidehan olmağa davet ediyorlardı.

Gördük ki Bergson nazariyesi: Hayat, hayattaki yaratıcı hamle, öyle ciddi bir kuvvete sahiptir ki maddelerin şe'niyeti mutlakaşına nüfuz eder. İşte Bergson nazariyesi bu formül dairinde tespit edilmiş oluyor.

Bergson ruhi hadiseleri

(1) Tercemesi: Eski kâhinlerin mucizeli yalanları.

(2) Asüman Allahın şanını anlatır. Ve kevâkip ellerinin eserini ilân eder.

Gün, güne onun methini haykırır. Gece, geceye bunu hikâye eder. Bunlar, sesi duyulmayan bir met-hiye ve sözler değildirler.

terkibeden unsurları çok sıkı bir bölme ile ayırmıştır. Şuurun her hadisesinde, idrakin yanıbaşında, bu idrakten mütevellit az veya çok bir his mevcuttur. Eğer bu his yoksa, yahut pek zayıfsa, madde tesirsiz ve akim olur. His, bu tesirsizlik ve akameti def eder. Ve maddeyi canlandırarak ziyalandırır. Çünkü her maddenin şe'niyetine nüfuz çok şiddetli hisler tevhit ederek marasız ve tesirsiz gibi görünen her şeyde bir mana ve tesir hasıl olmağa başlar. İşte biz burada bu meşelenin en esash noktasında bulunuyoruz. Madde hiç değişmez, o daima kendisine ittıla hasıl ettiğimiz şekilde kalır. Şe'niyete iştirak etmek, mutlakiyet içinde onu gizleyen hâli tamamen refetmez. Yalnız, enemize tamamen yabancı olan şey, his vasıtasıyla şuurumuzun içine girmiş, mevcudiyetimizin bir kısmını teşkil etmiş ve artık kendi hayatımızı yaşamağa başlamış olur. İşte (Bergson) un hads dediği budur.

Bununla beraber, burada bir hads yoktur. Bizzat (Bergson) un kendisinin izah ettiği gibi burada karşılıklı birbirine nüfuzetme hadisesi vardır. Madde bize ittıla vasıtasıyla kendisini bildirir. Maddeye vücut veren ruhun ve hissin inkişafı değildir. Bilâkis hissi tevhit eden maddedir. Şuuri hadiselerin tahlilî bunu bedahetle ispat ediyor. Fakat Bergson ittılâ inkâr ederek diyorki, ittıla, nihayet bir tahattur fırsatı olmaktan başka bir neticeye

müncer olamaz. Tahattur, ittılâı canlandırır, onu tevhit etmez. İttılâı tahatturla karıştırmak onu inkâr etmek demektir.

Bergson, mistik hayâllerine mümanaat ettiği için ittılâı kaldırıyor, çünkü Bergson bir mistiktir.

Bergson felsefesi temamiyle mistisizim üzerine müesses bir nazariyedir ki esası, zekâyâ münhasır kalan ittıla kabiliyetini, enemizin inkişafına ve hisle hayattaki yaratıcı hamleye atfetmekten ibarettir.

Bergson şimdiye kadar metafizik sahadan harice çı-

kamayan mistisizimi ruhiyat ilmi ve fen sahasına ithâl ve aynı sahada idrak kuvvetine hadsi ikame etmiş olması itibarile temamiyle orijinal bir filozoftur. Ve bu maksatla meydanı serbest bulmak için her şeyden evvel zamanı ref ediyor. Ve zaman yoktur, deymumet vardır diyor. Çünkü, zaman ölçülür ve bir mülâhazai fikriye ile elde edilebilir, halbuki deymumet ölçülemez ve hayatla karışır. Yaşamak devam etmek ve devam etmek yaşamak demektir, diyor. Hayatı zaman haricine atmak, ittılâdan başlayarak hadiseyi

İZMİRİN AKŞAMI

Kardeşim (Rebia) ya

Bir serap gibi titrer şimdi akşamın rengi,
Mavi, kırmızı, pembe, mor sanki ruhun ahengi
Sanki bakir bir ufuk, dalgalı bir denizdir..

Pembe söyler maviye: hayatın aslı benim,
Ben ki, her şefak vakti, gönüllerde gülünüm;
Yolumda bıraktığım ruhtan, tayftan bir izdir...

Arkamda şafakları, fecirleri sürürüm,
Tende uçan bir raksım, hülyaları bürürüm;
Bayılan bir kokuyum, çılgun akan bir suyum;

Mavi baygın bir hazla ürpererek gerinir;
Der: benim kucagımda bütün hülyalar erir,
Ben ruhların sarsılmaz ezeli uyusuyum!...

Erilmez bir serabım, bana koşar her arzu,
Koyunum aldanmak için hazırlanmış bir pusu
Sayısız şafaklarla güneşler bende soldu...

Uyudu bütün renkler nihayet kuytularda,
Ay, gümüşten bir kanat gibi gezdi sularda,
Her yere zehir gibi zalim bir gece doldu...

Ankara: 1929

Ahmet Mümtaz

Almanyada Muallimler nasıl yetiştirilir?

Tahminen « 150 » sene evvel Almanya da, bütün Avrupa da olduğu gibi, Lehrerseminarumlarda [muallim mektepleri] muallimler mühasıran mesleki bir tahsil ve terbiye ile yetişmekte idiler. Lehrerseminarumlar başlıca iki gaye istihdaf ediyordu:

a) İlk mekteplerde tedris edilecek malûmattan bir az fazlasını edindirmek.

b) Didaktik usulleri öğretmek. Tahsil müddeti bidayette iki üç hafta veya aydan ibaretti; sonraları, tecrübeler neticesinde duyulan ihtiyaçlara göre yapılan teşkilâtta 6 — 7

refetmek ve yerine daimi bir vecdü istiğrak ikame etmek demektir.

Bir mistik için hür olmak dahi bir his mes'alesidir. Mistik derki: ben hürüm, çünkü bunu his ediyorum. Bu küçük tetkikte Bergson felsefesinin hey'eti umumyiesini tahlil ve izah etmek mümkün değildir. Burada anahatlarını izah etmekle iktifa ediyoruz.

Bergson, felsefesinin sürüklediği intizamsızlık ve teşevvüşü gördü ve hissin hayatı hamlelerindeki hads kuvveti içinde yeni ve hakiki bir esas bulmak istedi. Bergson, en ufak bir şeyde meçhûlâtın derinliklerini arıyor, o hissi veriyor, her şeyin karına nüfuza çalışıyor.

Bergson un bu hamlesini şimdiye kadar hiç bir filozof yapamamış ve bu kabiliyeti gösterememiştir. Her şair ve mistik için bir sır ve her filozof için de meçhûlât ve mümteni-ulvusul şeyler vardır. Ohalde,

meçhûlâtla dolu derinlikler ve mevcutların nihayetsiz, esrarengiz karlıları ne olabilir?

Bergson felsefesini tahlil ederken, enemizin inbisatı ve bundan hasıl olan hayat taşkınlığı natıkamızın kudretini harikulâda çoğaltır dedik. Fakat bu kudret sırları ifşa edici mahiyette değildir. Bu mevcutların cevheri aslıleri hakkında hiç bir şey öğretmez, yalnız o mevcutları tenasuh ettirir, şahıleştirir, bir ilâh yapar. Yahut onlara nihayetsiz bir muğlakiyet bir istiğrak şekli verir, şaire heyecanlar verir, onu vekt ve istirak içine atar. Fakat şeniyetin cevheri asfisini ona gösteremez.

Hulâsatan diyebilirizki müştereken yaşadığımız mevcutlar üzerinde faaliyetimize bir nihayet bulmak kudretinde değiliz. Buna ancak Allah sahiptir.

Erkek muallim mektebi
muallimlerinden

Ali Rıza

senelik olmak üzere tekemmül ettirilmıştır.

Bugün muallimliğe daha başka, mütakâmil, yüksek bir hazırlık isteniyor; bunun sebebi yeni inkılâpların bilhassa ilk mektep hocalarından beklediği vazifelerdeki ciddiyet ve mudiliyetle aramalı.

Lehrerseminarumların müspet cepheleri:

1 — Milletle pek sıkı bağlarla bağlanmıştı. Milletin bağrından alınan unsurlar, usulü dairesinde yetiştirildikten sonra yine milletin bağrına atılıyordu. Alman muallimliği ilhamlarını milletin hakiki ihtiyaçlarından almakta idi. Milletle yaşıyor, didiniyor, çırpınıyordu. Milletinden bir saniye ayrılmadığı için kendisine « yarı okumuş » damgasını vurmışlardı. Muallim milli iştiyakları kalbinde kuvvetle duyuyor, tettebbu ve fedakârlıklarla ilmi ihtiyaç ve iştiyaklarını hafifletmeğe çalışıyordu.

2 — Mesleki gayesine iyi intibak edebilmişti; ekseriya yalnız yazıp okumayı bellecek muallimler yetiştiriyordu. Maalesef bu daracık intibak, işi mihanikiyet ve mesleki tedripçiliğe götürdü.

3 — Muallimler kat'î, metodik itiyatlar ediniyordu.

İlk mektep hocalığı, usulculukta, tâli mektep muallim-

lerini geçmişti. Burada bir mahzur görüldü: Muallimlerde « autocritique » ruhu günden güne zayıfladı, dogmatisme karşı kuvvetli bir temayül uyandı. Lehrerseminarumlar terbiyecilikte pek mühim olan ilmi disiplinle dindendirici dersler arasında kuvvetli bağlar te'sis etmişlerdi.

Menfi cepheleri:

1 — Günden güne artan ihtiyaçların önünü almak emeliyle programlar umumi ve mesleki malûmatla lüzumundan fazla yüklendi. Bu hal Alman muallimliğinin keyfiyet itibariyle zayıflamasına sebep olmuştur.

2 — Muallim namzetleri, henüz 17—18 yaşlarında tedris hayatına atılıyor, 16 — 17 yaşındaki talebeleri okutmak, terbiye etmekle mükellef tutuluyorlardı. Bu vaziyette terbiye, tedris ve inzibat işlerinin ne halde olabileceği tasavvur buyrulsun!

3) En kuvvetli mahzur: Lehrerseminarumların teşkilâtıdır. Buraya giren kendine muallimlik mesleğini intihabetmiş demektir; ona diğer meslek yolları tamamen kapalı idi; bir müddet sonra muallimliğe istidadı olmadığını anlasa bile, vaziyetin tashihi imkânsızdı. Anın için Lehrerseminarumlara daha ziyade fakirler, yahut orta istidatta olanlar giriyorlardı. Bu hâl, mezkûr müesseselerin umumi seviyelerinin günden güne alçalmasını intaç etmiştir.

Arzettiğim aksaklıklar muallimliğin ıslahı hususunda

ta umumi harıptan evvel bazı cereyanlar doğurmuştu. Umumi harbi takip eden inkılâp toplulukları münakaşalarında muallim mes'alesinin doğrudan doğruya umumi tahsil ve terbiye ile alakadar olduğu anlaşıldı. Başka mesleklerde akademik hazırlıklar aranıyor da daha mühim, ilmi, terbiyevi hatta iktisadi rollara malik olan muallimlerden aynı şey daha ciddiyetle neden istenmemeli idi? Bu düşünce o zaman için bütün alakadarların zihinlerini işgal etmeye başlamıştı. Alman milleti fakir düşmüştü, muallimliğe yüksek tahsil temin etmek için uzun boylu fedakârlıklara katlanacak vaziyette değildi. Böyle olmakla beraber « Almanya'nın her tarafında bilumum muallimler yüksek mekteplerde yetiştirilecektir » mealindeki kararını ittifakla kabul ve taibikinde tereddüt gösterilmemiştir [Waimar 1919 m. 143 k. 2.] Bu suretle Alman muallimliği kanunen yüksek, akademik tahsile hak kazanmış oldu. Acaba muallimlerin Akademi ve Üniversite tahsili görmelerine neden lüzum hasıl olmuştu?

Çünkü (a) muallimlerin rolları kemiyet ve keyfiyet itibarile yükselmişti; muallimlerden beklenen yalnız genç nesle umumi malûmat vermek değildi, ondan milli tahsil ve terbiyenin kuvvetlendirilmesi ve yükseltilmesi isteniyordu. Bunun için de muallimlerin yüksek tahsil görmelerine şiddetli ihtiyaç duyuldu. (b) inkılâbın muallimlere tahmil ettiği tarihi

rolların mudiliyet ve ehemmiyeti kuvvetli bir sebep olarak gösterilebilir. (c) tahsil ve terbiyede vahdetin temini. Yüksek tahsil mevcut üniversitelerde mi yoksa adhoc yüksek bir mektepte mi temin edilecekti? Bu cihet tasrih edilmemişti; harareti ve devamlı münakaşalar başladı. Münakaşalar başlıca iki veche arz ediyordu:

A) Birinci kısım muallimlerin mevcut üniversitelerde yetiştirilmelerini istiyordu. Bu cereyan « Umum Alman muallimler birliği » ve « Bavarya muallimler birliği » tarafından iltizam edilmekte idi. Çok gecikmeden sol cenah, Bavarya milliyetperverleri, Evangeli kilisesi de bunların fikrine iltihak etmiştir. Yena da « P. Petersen » in idaresinde « Reinsche Institut » (1922); Dresdu, de ameli pedagoji Pr. R. Seyfert ve nazari pedagoji Pr. Kroner in idaresinde « Technische Hochschule » (1923); Leipzig de Pedagoji Th. Litt. felsefe H. Driesch, psikoloji Volkelt tarafından gösterilmek üzere » pedagoji kursları » açıldı. (1924). Pr. Yoh. Richter in idaresinde de « Pädagogische Institut » de pedagoji tatbikatı gösterilmiştir. Hamburg da Pr. Deuchler, W. Stern v. s. muallim yetiştirme teşkilâtıyla tanzif edilmişlerdir (1926).

Braunschweig da da 1927 denberi Pr. W. Moog ve Rickel muallim yetiştirme hususunu idare etmektedirler.

Hessa da da aynı tarzda hareket edilmiştir. Muallimlerin üniversitelerde hazırlan-

maları bir çok engel ve mahzurlarla karşılandı. Üniversiteler o tarzda teşkil edilmişlerdi ki ilmi tetkiklerini derinleştirmek için epiy uzun bir yaz tatili veriliyordu. Bu müddet zarfında müdavimler zati tetkik ve tettebbuatta bulunurlardı. Anın için hiç bir üniversitede tahsil müddeti (3) seneden aşağı değildi; bu ise muallimlere çok fazla geliyordu. Üniversite tedrisatı tamamen fikri ve nazari idi. Bir terbiyecinin yetişmesi için gayet mühim olan musiki, resim — eliş v. s. üniversite programında gösterlmiyor.

Bunlar için üniversiteye devam eden muallimler musiki, plastik san'at akademileri, yüksek san'at mektepleri gibi yüksek müesseselerden biriyle temasa mecbur kalıyor. Üniversite profesörleri takrirlerinde sırf ilmi alâka ile hareket ediyorlar, metodologik cepheleri kat'iyen düşünmüyorlar. Muallimlerse bundan mahrum kalamazlardı. Bu mahzurun önüne geçmek için ihtisas kürsüsünün yanıbaşında bir de metodologi kürsüsünün ihdası istendi. Buna imkân bulunmayınca hususi metodologi kursları açarak ihtiyacın tehvin cihetlerine teşebbüs edildi. Üniversiteler müdavimlerinden birinci derecede ihtiyar olarak intisap ettikleri sahalarda ihtisas isteyordu; bu gayet tabii idi; çünkü üniversitelerin ilim sahasında mutlak bir hasbilige bağlanmaları icap etmez mi?

Üniversitelerde dersler arasında bağlantı ihmâl ediliyor. Hulâsa üniversiteler bugünkü

teşkilâtıyla muallimlikte esas olan ameliliğe yarayan hiç bir şey göstermiyordu. Üniversitelerin yanıbaşında tatbikatı temin emeliyle pedagogi institütleri tesisine teşebbüs edilmişse de bir çok yerlerde sırf mihaniki bir şekilden kurtulamamıştır.

B. Prusya, Baden, Meklenburg v. s. ikinci kısım cereyanı temsil ederler. Bunlar muallimlerin hususi akademisi veya Pedagogi institütlerinde hazırlanmalarına taraftardır.

Prusya Pedagogi Akademileri sistemi:

Mayıs (1926) da Prusya da (3) akademi açıldı:

1 — Katolik muallimleri hazırlamak için Bonn şehrinde;

2 — Evangelik muallimleri hazırlamak üzere Elbing,de;

3 — Evangelik muallim h. ve b. leri hazırlamak üzere Kiel, de; 8

Mart (1927) da de Frankfurt A. M. da, dini hususlarda hiç bir ilişiği olmıyan, tamamen bitaraf bir Pedagogi akademisi açıldı.

Teşkilâtı: Tahsil müddeti iki senedir, ders mevaddı azdır.

Pedagogi akademisinin ders programı:

Felsefe, terbiye tarihi, ruhiyat ve pedagogi, ameli pedagogi, mektep teşkilâtı, metodologi, antropologi, sıhhat dersleri; bundan başka namzetler tarih, din, lisan veya Alman edebiyatı v. s. den birini daha intihap etmeğe mecburdurlar.

Dr W. Flitner I. (1929) tarihli « Die Erziehung »

mecmuasında Pedagogik Akademilerin didaktik cephesini « 3 » kısma ayırıyor:

a) nazari pedagogi ve pedagogik ruhhiyattan ibaret mesleki kültür

b) millet mektepleri, kıymet ve rolları hakkında umumî malûmata dair medhâl

c) didaktik tecrübi tatbikat ». Muallimlere kendi kendine de çalışacak serbest zaman bırakılır. Tam üniversite tahsiliyle birlikte salâhiyetler ellerle idare edilen mülhak hususi mekteplerde lüzumu dercede tatbikat ta göterilir. Nazariyat ve tatbikat bir arada gösterildiği için asrımızın mümtaz pedagogilerinden E. Spranger, in istediği şahsiyet sahibi idealist muallimler yetişiyor demektir.

Pedagogi institütleri, Üniversitelere nispeten, zamanı daha iyi tasarruf etmektedir. Profesörler gaye, usul ve programda anlaşmış bir kül halinde, muayyen prensipler dairesinde çalışırlar. Pedagogi akademilerinde tam bir terbiye havası hükümfermadır, pedagogi diğer derslerin hepsinden daha ağır basar. Artistik ve teknik unsurlar, derslerin tedris usulleri akademisi programında müstakil bir mevki malik, ahenktar bir tarzda birleştirilmiş, imtiyaz ettirilmişdir. Akademiler hayat ve tabiat hakkında daha olgun bir hads ve fikir edinmektedir. Bu sistemin de tenkidedilecek cihetleri var. Pedagogi akademileri çok masraflı oluyor, müesseseler içerisinde ayrı bir varlık halinde sıvrılıyor. Akademileri, mev-

TATLI SU AKVARYOMU

— 2 —

Vers: Limicoles, oligochètes (Dero Ubijex, Nais)

Planaries, turbellaries (bütün ırmaklarda taşlar altında qulunur.

Robdaceles (nebatatı maie ile beraber bulunur.)

Nemertiens, hirodinées (Clepsiness, hirudos)

Nemotodes (Gorduis) Rıtiyé

Tromontodes (Cercaires bunlar Limnea larla beraber dahil bulunurlar.

Crustacées:

Branchijas, Ajus, Cojejodes münevvi Ostzaceos ler

Ecrevisse, Isojodes, Amphijodes ve Crabe

(Fakat bunlar akvoryomdaki bütün mecmuunai hayvanatı yerler, bunlar ayrıca konulmalıdır.

Araigueés:

Argjronéte, hydracarieu

Inseets:

Napa, Dyticideés, Hidrophilideés

Ephemera, Hydrometres, Gerris, Phrygaues, Culicidéés, Nauroris, Notonecta bazı che-nille ogoitigue nadiren su turtıları Oodures, hymenoptere ler

Mollusque:

Anodonta, Limués, Phyes, Planorbis, Pisidium, Paludima Bryozoaire:

Plumatelles lerin muhtelif numuneleri:

Bütün bu neviler muayene olunabilir. Tekessürleri ve ahvâl ve tabiatları görü-

lebilir. Gayet mühim ve faydalı hayatiyat müşahedeleri yapılabilir.

Balık akvaryomları;

Bunlar doğrudan doğruya daha bahalı, daha büyük ve idaresi daimi masrafı mucip olan ve bu itibarla vücuda getirilmesi müşkül akvaryomlardır.

Biraz iyice bir « çeşitli » akvaryom istenince on litrelik su zaruri olan en asgari bir miktardır. Dibi kumla döşenecek ve onun sahtında orta yere toprak konacak ve buraya da suda yetişen nebat dikilecektir. Bittabi bu nebat evvelkisinden daha büyük olacaktır. Akvaryomun konacağı mahallin intihabı evvel kinin aynı olacaktır.

Diğer taraftan hayvanları tam lüzumu olan miktarda gıda ile beslemek lazımdır:

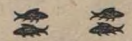
Sinek sürfeleri, yer solucanı...

Ve tatlı su naimelerinin joutes lerini akvaryoma koymak çok elverişlidir. Bunlar ilk baharda ve yazın akvaryom dahilinde mebzul ve shuletle gidalarını temin ederler.

İki müsavi ağırlıkta balık daima bir büyük balığa nazaran daha enteresandır. Sayanı tavsiye olan envadan Épinoche ler, Rhodeus ler alelade kırmızı balıklara nazaran daha enteresandır.

Tabiiye muallimi

Hurşit

Terbiye muallimi

Eyup Hamdi

Muharriri:
Maksim Gorki

ÖLDÜRÜCÜ AŞK

veya
MAKAR ÇODRA

Türkçeye çeviren:
Mümtaz Turhan

— 3 —

« Siz güvercinler arayınız onlar daha müfettirler.

Tekrar yola koyulduk. Manyat ümitsüz, şapkasını yere fırlattı ve dolu dizgin gitti; dört nala giden atından yer oynuyordu.

« Evet dostum; Radda işte böyledir. »

« Yine bir gün toplu oturuyorduk, uzaktan çok ahenktar bir musiki geliyordu. Onu dinlerken insanın kanı damarlarında tutuşuyor, ve öyle geliyorduki O, bizi bilmediğimiz hiç bilmediğimiz yerlere çağırıyor. Hepimizde öyle müphem bir şey'in arzusu uyandırıyor: Ondan sonra ya hiç yaşamamak veya bütün bir arzın hükümdarı gibi yaşamak luzumunu duyuyorduk, işte bu böyle bir musikiydi. Dostum. »

« Bu ses gittikçe yaklaşıyordu. Birdenbire karanlıkta bu esrari kâmancının atını çekebildik. Ateşin yanına gelince durdu, ve çalmasını kesti. Hem tebessüm ediyor hem de bize bakıyordu.

« — Bu senmiydin! Zobar » diye Danilo ona öyle bir sevinçle bağırды ki..

Bak Bolüefozoba nasıldı.

« Omuzlarına kadar düşen bıyıkları, esmerleşmiş çelikten saç bukleleriyle karışıyor, gözleri ziyası bol yıldızlar gibi pırıldıyordu. Ve hele tebessümü bence bir

güneşti. Atıyla beraber sanki yekpare bir çelikten dökülmüş bir heykel gibi ateşin yanında durdu. Tebessümünün içinde dişleri parıltıyordu. Daha bana bir kelime söylemeden hatta daha mevcudiyetinden haberdar olmadan eğer onu kendim kadar sevmiyordisem bana lânet olsun.

« İşte dostum gör ki bu dünyada ne adamlar var:

« Gözlerinizin içine baktığı zaman bütün ruhunuzu esir ediyordu. Böyle bir adamın yanında insan birdenbire, bir anda dünyanın en mükemmel en iyi insanı oluyor. Bu gibi insanlar nadirdirler. Ve böyle olmaları da daha iyi. Yoksa bütün dünya çok güzel olsa, bu meziyetler takdir edilemeyecekti.

Şimdi sonunu dinle:

« Radda, ona « — Ne iyi çalışıyorsun Lüifo. Bu kadar sadalı, bu kadar tatlı bir kemanı sana kim yaptı. » Dedi

Öteki gülüyordu: « Onu bizzat ben, kendim yaptım. Ve ağaçtan değil, çok sevdiğim bir genç kız göğsünden.. tellerini onun kalbinden aldım, bununla beraber bu keman daha noksandır. Fakat yayını sıkı sıkıya ellerimde tutuyorum. »

Biz tabiatıyla daima kızları hayran bırakmağa

çalışırız, onları meftun edebilmek için yapabileceğimiz şeylerin hiç birisini bırakmayız. Lüifo da aynile hareket ediyordu. Fakat bu defa O, fena düşüyordu.

Radda döndü ve isteyerek: « bana diyorlardı ki: Zobar zeki ve mahirdir. Bu insanlar ne kadar yalın söylüyorlar; » Dedi ve uzaklaştı.

— Ey güzelim, senin keskin dişlerin varmış diyerek Lüifo ona ateşli bir nazar fırlattı. Ve atına sıçradı:

Bonjur kardeşler işte gidiyorum..

— « Güle güle tekrar gel » diye Danilo onu selâmladı.

Kucaklaşıldı, yine konuşuldu, sonra herkes birer birer yattı ve derince uyudu. Sabahleyin uyandıgımızda, birde ne görelim: Zobarın başı tamamiyle bezlere sarılmıştı.. Acaba ne olmuştu?.. Uyurken güya at tekmeyle kafasına vurmuş..

« Ha! Ha! Biz bunun nasıl bir at olduğunu iyiden iyiye anlamış büyük altından gülüyorduk.. Danilo da gülüyordu..

Nel Lüifo Zabor, Raddaya deymezmiydi? Hayır, en güzel kızın bile ruhu dar ve miskindir. Sen istersen boyuna bir torba altın bağla beyhude uğraşmış olursun..

O yine mükemmel olamıyacaktır.

« Bir yerde epi müddet kaldık, işlerimiz iyi gidiyordu; Zobar da bizimle beraberdi. İyi bir arkadaş, bir ihtiyar kadar tecrübeli.. her şeyi biliyor. Oh hele çaldığı zaman.. Yayı teller üstünden geçmeğe başlayınca.. İnsanın kalbi ilk notadan itibaren titrer ve nihayetinde zevki meserretten bayılırdı.. Şarkıları dinleyen bir anda hem ağıya hem güle bilirdi. Bu yayın üstünde çırpınan bu sesler bu tağanniler göğsümüzü parçalayan birer hançerdi:

« Bazan bu musiki semaya efsaneler, tatlı, hazin hikâyeler anlatan bir Prens, bazan ağıya ağıya nişanlısına son vedalarını yapan genç bir kız veya cüretle sevgilisini koridora randöviye çağırان bir delikanlı.. Ve nihayet dirdirdenbire öve öve yıldırım gibi fıskıran hür ve şen bir şarkı olurdu; o zaman güneş bile bu müterennim yay sadalorıyla dans ediyor gibi gelirdi. İşte dostum, insan bu melodiyi dinleyince bütün sınırları gerilir, titrer ve kendisini onun esiri hissederdi. Eğer bu esnada Lüifo bize « pıçaklarınızı çekin arkadaşlar. » Diye bağırıyorsa, onu istediği tehlikeli cenklerde takip ederdik, onu o kadar çok seviyorduk ki..

Mümtaz Turhan

— Bitmedi —

Halk şiiirleri

Muğla türkülerinden

Millî mücadelede halk türkülerinden:

Şu dağları oymalı,
İçine çete koymalı
Yürük Ali'nin adına
Hazreti Ali koymalı
Dağlar aman dümansız.
Demirci uğlo dinsiz; imansız.

Bindim vapur kıçına
İndim Aydın içine
Yörük Ali'nin tasviri
Gitti Yunan içine
Dağlar
Demirci efe dinsiz; imansız.

Maraş türkülerinden

« Ofo » isminde ki bir şakıya öldükten sonra düzülen «1» bir türkü:

Ofu dedikleri bir ince uşak
Elinde martini, belinde fişek
Gelin « Nur haklılar » [2] döneke, döğüşek
Nen eyle Nen eyle « İraz » [3] nen eyle
Çık yüce dağlara bize el eyle.

Sofranın başında vurun hay oldu,
Malı talan oldu canı « zay » oldu
Silâhları hükûmete mal oldu
Nen eyle Nen eyle « İraz » nen eyle
Çık yüce dağlara bize el eyle

Şahan kalesinde Ofo'nun yurdu
Üstüne varamaz bir bölük ordu
Kimseye « gamzetmen » [4] Nur haklı ordu
Nen eyle
Çık yüce dağlara

Toplayan

Izmir erkek lisesi türkçe muallimi

Hikmet Turhan

- «1» Tertip edilmek
«2» Maraş civarında bir dağ
«3» Kız ismi
«4» İftira etmeyin

« FİKİRLER » ikinci senesini ikmâl ederken

İzmir ve civarındaki ilim, san'at ve terbiye hareketlerinin mütevazı bir mâkesi olmak vazifesiyle intişar eden **Fikirler** bu nushasıyla ikinci intişar senesini doldurmuş oluyor.

Memleketin münevver zümresi ile en uzak ve ücra köylere kadar dağılmış olan kıymetli ve geniş bir muallim kütlesine hitap eden mecmuamız; neşir hayatında tabii olan her türlü müşkülâtı, bu muhterem okuyucularının en saf ve samimi hislerinden aldığı kuvvet ve kudretle ictihâm etmiştir. En hissi bir şekilde ve münhasıran ilim ve san'at yolunda çalışmak için kurulan mecmua; ümitten çok fazla miktarda, ilim ve san'at iştiahiyle mütehassis bir karı kütlesi bulmaktan mahrum kalmamıştır. Bu şayanı şükran hâl; vatanda yeni ve hakiki bir **Fikir** hayatının başladığına delil olması itibariyle kıymeti bizce iki kat büyüktür.

Fikirler; muhitine borçlu olduğu bütün hizmetleri ifa ettiğini iddia etmekten çok uzaktır. Ancak, yalnız fikir âleminde değil, harf ve lisan sahasındaki büyük inkılâbın Garbi Anadolu'da nesillere kalacak bir vesikası olması bile onun için kâfi bir hizmettir. Filhakika **Fikirler** 30 uncu sayısına kadar eski harflerle çıkmış ve müteakıp nushaları ise yeni harflerimizle mutat şekil ve eb'adında devam etmiştir.

Fikirler; Garp âlemindeki terbiye, ilim ve felsefe hare-

ketlerini mehma emken takip etmiş ve bunu mnhitine mal etmeğe çalışmıştır. Genç ve müstait bir zümrenin san'at eserlerine sahifelerini açtığı gibi ecnebi edebiyatından çok kıymetli ictibaslarda bulunmuştur. Halk şiirlerine bir sahife ayırmakla hars vazifesini ifaya çalıştığı gibi hakiki müşahedeye müstenit iktisadi fikirler de sütunlarında yer bunnmuştur.

Ancak sahifeleri dar ve mahdud 48 nushadan ibaret olan bir cecmuada şüphesiz şu sayacağımız bütün arzular tahakkuk ettirilemezdi: Filhakika;

Felsefede; Beşerin fikir tarihindeki büyük dönüm noktalarını yapan filozofların hayatıyla felsefelerini tahtil ve en son felsefe telekkilerini icmâl etmek lâzımdı.

San'at ve edebiyatta; Dünün büyük san'at mektepleriyle bu günkü san'at hayatının bariz hatlarını teşrih etmelidir.

İktisatta; Memleketin çok feyyaz bir köşesi olan İzmir ve civarının; dünkü iktisadiyatıyla bu günkü hayat şeraitini ve milli iktisat ve tasarruftaki yarınki vazifelerini, her cep-heden tetkik ve bir neticeye raptetmiş olmalıdır.

Ancak daima idrak ettiğimiz bu vazife ve mecburiyetleri muhterem karilerimize saymaktan duyduğumuz teselli pek büyüktür. Kıymetli okuyucularımıza, yeni seneye bunları müdrik olarak girdiği

mizi söylemeği, kendilerine borçlu olduğumuz teşekkür ve minnettarlığı arz etmek derecesinde, bir vecibe adde ediyoruz.

Kemal Turan

Tashihler

Bu nushamızda «Çocuklarda telkine sürüklenme» makalesinde şu hataların tashihi rica olunur:

Sahife	sutun	satır	yanlış	doğru
3	2	20	itiyat	itikat
3	3	41	fark	farazi
4	1	7	uzunluğunda	kahnlığında
4	2	47	visayet	vesayet
4	3	39	alemimiz	âlemimiz
5	1	23	Roso	Ruso
5	3	3	salta	sulta
6	1	38	Malıranş	Malıbranş

İrfan Beyin geçen nushamızdaki « Memleket aşkı » unvanlı makalesinin 14 üncü sahifemizin ilk sütununun ikinci satırına isabet eden (verdiği) kelimesi (bıraktığı) olacaktır. Muhterem arkadaşımıza arzı itizar eyleriz.

Ali Rıza Beyin Bergsona ait makalesinin geçen nushamızda intişar eden ilk kısmında bazı ufak tertip hataları olmuşsada karilerimiz onları tashih edebileceklerdir. Bu nushadaki makalenin 8 inci sahifanın birinci sütununun aşağıdan altıncı satırındaki « seddini » kelimesi « Sırrımı » olacak ve müteakıp « kendine » kelimesi çizilecektir. Aynı sahifenin üçüncü sütununda ikinci satırdaki « (veteran) (veterum) » olacak, « (votum) (vatum) » olacak, 31 inci satırdaki « şe'nine » kelimesi « şanına » olarak tashih edilecektir.

İmtiyaz sahibi ve Mes'ul müdürü: **AHMET HİKMET**